

UNIVERSITATEA “PETRU MAIOR”, TÂRGU-MUREȘ

FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE

TEZĂ DE DOCTORAT

DIALECTICA INTIMITĂȚII ÎN LIRICA ROMÂNEASCĂ

- REZUMAT -

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. Alexandru CISTELECAN

DOCTORAND:

Ioana Rodica LASLO (NEMEȘ)

TÂRGU-MUREȘ

2011

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

INTRODUCERE

CAPITOLUL 1. POETICA INTIMITĂȚII

1.1. PLEDOARIE PENTRU REVENIREA LA INTIMITATE

1.2. DIALECTICA INTIMITĂȚII

1.3. INTIMITATEA ETEROGENĂ

1.4. INTIMITATEA CU SINE

1.5. PERCEPEREA ALTERITĂȚII

1.5.1. GENERALITĂȚI

1.5.2. ALTERITATEA – *OBIECT AL SIMȚURILOR*

1.5.3. INTIMITATEA CU CELĂLALT

1.5.4. MESAJE DE NATURĂ SEXUALĂ

1.6. INTERIORIZARE SEXUATĂ

1.7. CORPUL - *PURTĂTORUL DE CUVÂNT* AL INTIMITĂȚII

1.7.1. REPREZENTAREA ARHAICĂ A CORPULUI: *MINOR MUNDIS*

1.7.2. REPREZENTAREA MODERNĂ A CORPULUI: OMUL

ANATOMIZAT ȘI CORPUL-MAȘINĂ

1.7.3. REPREZENTAREA CONTEMPORANĂ A CORPULUI CA *ALTER-EGO*

1.7.4. REPREZENTAREA ARTISTICĂ A CORPULUI

CAPITOLUL 2. ANTON PANN. INTIMITATEA PRIMARĂ

2.1. ÎNCEPUTURILE LIRISMULUI ROMÂNESC

2.2. CÂNTECUL DE LUME – RĂSPUNSUL LA *VOCAȚIA EVAZIUNII*

2.3. CÂNTECUL DE LUME SAU DRAMA SENTIMENTALĂ A OMULUI

2.4. CONSILIERUL BOLNAVILOR DE DRAGOSTE

2.5. FOAMEA DE PLĂCERI IMEDIATE

CAPITOLUL 3. MIHAI EMINESCU. INTIMITATEA PARADISIACĂ

3.1. DE LA MITIZARE LA DEMITIZARE

3.2. MUTAȚII ONTOLOGICE ÎN DISCURSUL LIRIC

3.3. VARIETĂȚILE FEMINITĂȚII

3.3.1. REPREZENTAREA ICONOGRAFICĂ

3.3.2. *EFFECTUL OPTIC*: MADONA ȘI VENERA

3.3.3. DESENUL NATURALIST

3.4. INTIMITATEA: *I-REALIZARE* ȘI REALIZARE

CAPITOLUL 4. GEORGE COȘBUC. INTIMITATEA IDILICĂ

4.1. UN TRADIȚIONALISM *AVANT LA LETTRE*

4.2. POLARITATEA RECEPTĂRII CRITICE

4.3. IPOSTAZA BUCOLICĂ A *CAVALERISMULUI*

4.4. CODUL VOLUPTĂȚII IDILICE

CAPITOLUL 5. GEORGE BACOVIA. INTIMITATEA MACABRĂ

5.1. CONFIDENȚĂ VERSUS CONVENȚIE

5.2. EROSUL MACABRU

5.3. DIALECTICA FEMINITĂȚII

5.3.1. IPOSTAZIERI FEMININE DAMNATE: FECIOARA ȘI VAMPA

5.3.2. ADORATA. IPOSTAZA FEMINITĂȚII SALVATOARE

CAPITOLUL 6. NINA CASSIAN. INTIMITATEA CEREBRALĂ

6.1. CONDIȚIA LITERATURII ÎN COMUNISM

6.1.1. STATUTUL DUPLICITAR AL LITERATURII PROLETICULTISTE

6.1.2. IMPUNEREA METAFOREI POLITICE ÎN DISCURSUL POETIC

6.2. ETAPE ALE POEZIEI EROTICE

6.2.1. DEBUTUL. EROSUL EFERVESCENT

6.2.2. ANTRACTUL. ANAMORFOZA IDEOLOGICĂ A EROSULUI

6.2.3. FINALUL. IPOSTAZA PARADOXALĂ A EROSULUI

6.3. CEREBRALIZAREA EROSULUI

6.3.1. O MITOLOGIE A INTIMITĂȚII COTIDIENE

6.3.2. METAFORA LUCIDITĂȚII EROTICE

6.3.3. PASIUNEA EROTICĂ ÎNTRE COMENTARIU ABSTRACT ȘI
REPREZENTARE LUMEASCĂ

CAPITOLUL 7. ILEANA MĂLĂNCIOIU ȘI ANGELA MARINESCU. INTIMITATEA *OBSESIONALĂ*

7.1. UN *REMAKE* MODERNIST

7.2. IMAGINARUL POETIC – REVERIE A COSMOSULUI

7.2.1. POEZIA ÎN CONVIEȚUIREA DINTRE *ANIMA* ȘI *ANIMUS*

7.2.2. POETICA ELEMENTELOR: AERUL ȘI FOCUL

7.3. *AL DOILEA SEX* ÎN EVOLUȚIA LITERATURII

7.3.1. POEZIA ROMÂNEASCĂ DECLINATĂ LA GENUL FEMININ

7.4. ESTETICA UNEI RECEPTĂRI CRITICE RETICENTE

7.5. OBSESIA INTIMITĂȚII DEMONICE

7.5.1. CONFESIA PASIUNII MORTIFERE

7.5.2. PERSPECTIVA MANIHEICĂ A EROSULUI

7.5.3. SEMNIFICAȚII MITICE ALE NOTAȚIILOR REALISTE

CAPITOLUL 8. EMIL BRUMARU. INTIMITATEA INFANTILĂ

8.1. DE LA MEDICINA GENERALĂ LA LIRICA EROTICĂ

8.2. PANOPTICUL RECEPTĂRII CRITICE

8.3. INFANTILIZAREA EROSULUI

8.3.1. METAFORĂ ȘI EUFEMISM

8.3.2. EREZIE ȘI NEVINOVĂȚIE

8.3.3. LASCIVITATE ȘI PIETATE

CAPITOLUL 9. MIRCEA CĂRTĂRESCU. INTIMITATEA SECUNDARĂ

9.1. POETICA POSTMODERNISMULUI

9.1.1. NEOMODERNISMUL ȘI POSTMODERNISMUL. CONTINUITATE ȘI RUPTURĂ

9.1.2. REALITATE ȘI LITERALITATE

9.1.3. INTERTEXTUALITATE ȘI AUTOREFERENȚIALITATE

9.2. SCRITORUL TOTAL: TEORETICIAN ȘI POET

9.3. *POEME DE AMOR*. VIZIUNEA *ANARHETIPALĂ* A INTIMITĂȚII

9.4. IRONIA. INTELIGENȚĂ VERSUS SENSIBILITATE

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

CUVINTE CHEIE

Ensimismamiento, alteritate, reciprocitate, co-existare, corp, suflet, senzorialitate, intimitate, distanță intimă, senzualitate, sex-appeal, cuplu, androgin, Eros, Agapè, sexualitate, erotism, dragoste, *concordie*, masculin, feminin, eterocentrism, *anima*, *animus*, mitizare vs demitizare, divinizare vs biologizare, transcendență vs contingentă, fizic vs metafizic; **intimitatea primară**: plăceri imediate; **intimitatea paradisiacă**: retorica purității, zeificarea femeii, epifanie, realizare și i-realizare, *axis-mundi*, dorință absolută, *en-tuziasm*; **intimitatea idilică**: „estetizarea iubirii”, atenuarea pasiunilor, *locus amoenus*, spațiu bucolic, naivitatea vs simularea naivității; **intimitatea macabră**: confidență vs convenție, eros mortifer, fecioara vs vampa, adorata, spațiu sepulcral, conformism amoros, cod al suferinței; **intimitatea cerebrală**: proletcultism, metafora politică, eros ideologizat, poetică a sugestiei, luciditate vs pasiune, eros conceptualizat, monografie a dragostei, profesoară de amor; **intimitatea obsesională**: „mascula Sapho”, fiziologie grotescă, viziuni terifiante, metaforă menstruală, exhibiționism, intimitate demonică, Eros și Thanatos, senzualitate năprasnică, masochism; **intimitatea infantilă**: confesiune ingenuă vs naivitate elaborată, parodie, manierism, mitologie a derizoriului, univers casnic, desfătare culinară, obiecte erotizate, sonete indecente, detabuizarea limbajului, anatomie și fiziologie, lascivitate vs evlavie, transsubstanțializarea iubitei (chiar și a secrețiilor sale), senzualism panerotic; **intimitatea secundară**: autenticitate textuală, autoreflexie și autoreferențialitate, efect de real, hiperrealitate, ideea de sinceritate, estetizarea intimității, inteligență vs sensibilitate, reinventarea corpului, feminitate anarhetipală, *mimesis* vs *poiesis*, nostalgie.

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

INTRODUCERE

În măsura în care poate fi conturată o dialectică a intimității, lucrarea noastră își propune să surprindă, în desfășurarea generațiilor literare, tema *intimității care devine*. Anton Pann, Mihai Eminescu, George Coșbuc, George Bacovia, Nina Cassian, Ileana Mălăncioiu și Angela Marinescu, Emil Brumaru și Mircea Cărtărescu, fiecare poet abordat dezvoltă un concept specific de intimitate, însă extrema lor diversitate prezintă o nuanțare comună. Anton Pann exprimă în *năbădăicile* din cântecele de lume setea de plăceri imediate a clasei medii în formare, a negustorilor, a meșteșugarilor, a dascălașilor. Codul intimității erotice al personajelor sale se situează astfel între aristocratismul modernizat și ruralismul patriarhal. Universul **paradisiac** eminescian accesează codul metafizic al intimității printr-o retorică a divinizării naturii feminine. Ipostaza **idilică a intimității** din poeziile lui George Coșbuc se justifică prin *atenuarea* pasiunilor, mișcare specifică *microuniversului* descris de Virgil Nemoianu. Odiha și liniștea devin astfel toposuri esențiale ale idilei. Lirica interbelică este surprinsă în conceptul de **intimitate macabră** la George Bacovia, iar proletcultismul ne revelează prin Nina Cassian o intimitate a sugestiei, subordonată **cerebralului**. Ileana Mălăncioiu și Angela Marinescu dezvoltă o **intimitate obsesională**, iar Emil Brumaru duce intimitatea la granița dintre erezie și nevinovăție, **lascivitate** și **pietate**. Revenirea poeziei la natura corpului, fără a o imita totuși fotografic, traduce în suprarealismul poetului întâlnirea minunată și neașteptată dintre irealitate și cotidian, în acuplările eterogene și hibridările ciudate: „Apoi m-am îndrăgostit de un blând șifonier/ De obicei după-amiaza, când hainele dorm, mă duceam lângă dânsul/ Și mângâindu-i furnirul, duios și stingher,/ Îl sărutam și simțeam că mă-nădușă plânsul.” (*Amorurile lui Julien Ospitalierul*) Conceptul de **intimitate secundară** promovat de postmodernism se consumă *on line*, nu în sensul tehnic propriu-zis, ci ca alternativă facilă, *soft*, a erosului *hard* de până la el. Iar dacă la Anton Pann intimitatea este **primară**, prin exprimarea nevoii de plăceri imediate, la Mircea Cărtărescu intimitatea este **secundară** (virtualizată), postmodernul experimentând prin procură ludică și ironică maxima seriozitate a inițiativelor lirico-erotice. Mângâierea, îmbrățișarea, sărutul, întregul cortegiu

de manifestări ale intimității probează în acest caz o voluptate estetizată, nu afectivă, o voluptate a inteligenței, nu a sentimentelor.

POETICA INTIMITĂȚII (CADRUL CONCEPTUAL)

Ne aflăm într-o perioadă în care ființa umană se găsește închisă în interiorul cercului social al *pertubării*, incapabilă să găsească soluția evadării: interiorizarea, reculegerea în adâncul incoruptibil. Putând experimenta adevărul condiției sale numai în singurătate, ființei sociale îi este interzis accesul la intimitate. Ea recade astfel în animalitatea din care izbutise să iasă tocmai prin adâncirea în sine. Animalul, observă José Ortega y Gasset, „nu-și conduce existența, nu trăiește din sine însuși, ci este mereu atent la ceea ce se petrece în afara lui, la ceea ce este altceva decât el.”¹ Abandonul total în brațele socialului îi anulează capacitatea de a se retrage în mod virtual și provizoriu din lume și o obligă la o existență în afara ei, „în acel afară absolut care este circumstanța sau lumea”². *La gente* întruchipează, în concepția lui Gasset, nu atât umanitatea, „cât elementul inuman în care se regăsește persoana”³, în care oamenii se comportă ca niște automate, iar acțiunile lor nu sunt altceva decât *uzuri*.

Am pornit de la accețiunea intimității ca *ensimismamiento*, înțeleasă de José Ortega y Gasset ca dimensiune ascunsă a eului, care „nu e niciodată prezentă, dar este coprezentă, așa cum este latura mărului pe care n-o vedem.”⁴ Însă, voința omenească de a privi înlăuntrul celui alt și de a-i pătrunde intimitatea printr-un exercițiu de dez-solitarizare și interpenetrare, confirmă teoria magnetică a dragostei. „Încercarea de a face schimb între două singurătăți”⁵ aduce în discuție mitul androginului original, ideea platoniciană a dragostei ca neîncetată căutare a perechii predestinate. **Octavio Paz** deslușește în mitul expus de Aristofan „setea perpetuă de întregire” a *ființelor incomplete*: „Fără celălalt sau cealaltă nu voi fie eu însumi. Acest mit și cel al Evei care se naște din coasta lui Adam sunt metafore poetice care, fără să explice de fapt nimic, spun tot ce se poate spune despre

---

¹ José Ortega y Gasset, *Omul și mulțimea*, traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 2001, p. 20.

² Idem, p. 48.

³ Idem, p. 12.

⁴ Idem, p. 86.

⁵ Gérard Leleu, *Cum să fim fericiți în cuplu. Intimitate, senzualitate și sexualitate*, traducere de Valentin Protopopescu, București, Editura Trei, p. 12.

dragoste.”⁶ **Julius Evola** enunță principiul *metafizicii sexului* „prin diadă către unitate”⁷, iar **Mircea Eliade** traduce erosul spiritualizat în „deplina depășire a contrariilor, a limitelor”⁸. Istoria (*Istoria corpului*) demonstrează că trupul creștinului, coborât prin lascivitatea gesturilor în malignitatea păcatului este răscumpărat prin exemplul corpurilor „sanctificate prin sublimarea pulsionilor”⁹. În acest sens, **Daniel Arasse** observă că dacă „ține de Dumnezeu și de iubirea sa, corpul celui (cele) ales(e) este *transfigurat*, emoția iubirii sale reia *ad litteram* metaforele sexuale, singurele care le-au permis extaticilor să-și traducă experiența; postura extazului divin preia gesturile extazului fizic.”¹⁰ La Mihai Eminescu re-semnificarea naturii feminine, specifică viziunii platoniciene din prima etapă a creației, traduce ruptura de individuația sa ca ființă empirică și persoană particulară și conectarea la starea pură, unică și elementară, neocultată de individuație, a îngerului: „Acel înger!... Fața pală,/ Ochiul negru, păr bălai,/ L-am văzut o stea regală,/ O lumină triumfală// Și de-atunci îl iubesc, vai!.../ L-am cătat în astă lume/ Pân-ce viața-mi se pierdu,/ Sufletu-mi se abătu.../ Ș-atunci te-am văzut: minune!/ Acel înger ai fost tu.” (*Basmul ce i l-aș spune ei*) Nu mai încapă nicio îndoială că angelitatea exprimă în chip ritual esențialitatea naturii feminine, iar gestul contemplării frumuseții ei traduce o epifanie. Ghiduşarul Emil Brumaru duce la extrem metafizica amoroasă, sacralizând ființa iubită și, mai precis, ceea ce are ea mai impur, mai degradant, excrețiile sale: „Ți-am mirosit căcatul: doar raiul are flori/ Atât de parfumate pentru-a-ndulci-n somn sfinții;/ (...) Și-apoi, tot universul scoțând din întuneric/ C-un curcubeu în spume fierbinți, te piși feeric!” (*Sonetul esențial*)

Situarea lucrării noastre în cadrul conceptual delimitat de studiile filosofice, antropologice, mitologice, religioase contribuie la elaborarea unei viziuni integraliste, holistice asupra intimității surprinse în diacronia liricii erotice.

---

⁶ Octavio Paz, *Dubla flacăra. Dragoste și erotism*, traducere de Cornelia Rădulescu, București, Editura Humanitas, 2003, p. 37.

⁷ Julius Evola, *Metafizica sexului*, cu un eseu introductiv de Fausto Antonini, traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 2002, p. 94.

⁸ Mircea Eliade, *Mitul reintegrării*, în *Drumul spre centru*, antologie alcătuită de Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu, București, Editura Univers, 1991, p. 383.

⁹ *** *Istoria corpului, I, De la Renaștere la Secolul Luminilor*, coord. Georges Vigarello, traducere din limba franceză de Muguraș Constantinescu, Simona Manolache, Gina Puica, Giuliano Sfichi, București, Editura Art, 2008, p. 512.

¹⁰ Idem, pp. 512-513.

DIALECTICA INTIMITĂȚII

Preparativele teoretice funcționale prezentate în primul capitol sunt urmate de desfășurarea dialectică a intimității, în vârstele succesive ale liricii românești. Teza noastră este structurată pe criteriul generațiilor literare, cuprinzând poeți de diferite calibre de la Anton Pann, la Mihai Eminescu, George Coșbuc, George Bacovia, Nina Cassian, Ileana Mălăncioiu și Angela Marinescu, Emil Brumaru și Mircea Cărtărescu. În continuare urmărim evoluția liricii românești de la „dimineața poezilor” până la amurgul vremurilor, așa cum apare ea privită de la fereastra intimității. Poeți esențialmente erotici stau alături de cei accidentalmente erotici, iar în selecția autorilor nu am avut în vedere numai vârfurile literaturii. Ne-am oprit la versuri de carate diferite pentru a putea desprinde varietatea intimității într-o sinteză a liricii erotice. Semnificativ rămâne faptul că fiecare prezență din lucrare reprezintă o treaptă distinctă în evoluția intimității și în cucerirea sensibilității erotice.

ANTON PANN. INTIMITATEA PRIMARĂ

Dragostea se dovedește a fi în cazul primilor poeți cel mai bun excitant al expresiei, iar nevoia de intimitate a cititorului este satisfăcută de eul profund al autorului care se identifică, prin exprimarea propriilor profunzimi, cu ființa umană în genere. De aceea, în primele creații artistice, retorica poeziei se confundă cu retorica erosului care, părăsind percepția supranaturală și celestă a trubadurilor medievale, se transformă, în reprezentarea clasică a cântecului de lume, într-un foc nestins, metaforă a „unirii sexuale”¹¹: „Acest foc ce arde-n mine/ Ca într-un cuptor nestins/ Draga mea e de la tine,/ De la tine s-a aprins./ Și tu nici nu ai în știre/ Că am ajuns să și mor/ Numai de a ta iubire/ Și numai de al tău dor.”¹² (*Cântul 20*) Nici ibovnica nu mai este o imaginea abstractă, ea fiind înzestrată cu toate atuurile unei existențe fizice de o intensă senzualitate: „cătare bună”, „glas mios” și „obrajii rumenii”.

---

¹¹ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri, Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, II, traducere de Daniel Nicolescu, Doina Uricariu, Olga Zaicik, Laurențiu Zoicaș, Irina Bojin, Victor-Dinu Vlădulescu, Ileana Cantuniari, Liana Repețeanu, Agnes Davidovici, Sanda Oprescu, București, Editura Artemis, 1993, p. 65.

¹² Anton Pann, *Spitalul Amurului sau Cântătorul Dorului*, IV, Râmnicu-Vâlcea, Tipografia Oprea Demetrescu, 1891, p. 17.

MIHAI EMINESCU. INTIMITATEA PARADISIACĂ

Conceptul de intimitate paradisiacă este construit de Mihai Eminescu pe reperele mitului iubirii-pasiune, revitalizând personajele amorului curtean: „poetul care se lamentează a mia oară și o frumoasă care veșnic spune nu”¹³: „Dar nu mai pot. A dorului tărie/ Cuvinte dă duioaselor mistere;/ Vreau să mă-nec de dulcea-nvăpăiere/ A celui suflet ce pe al meu știe.// Nu vezi că gura-mi arsă e de sete/ Și-n ochii mei se vede-n friguri chinu-mi/ Copila mea cu lungi și blonde plete?// Cu o suflare răcorești suspinu-mi,/ C-un zâmbet faci gândirea să se-mbete./ Fă un sfârșit durerii - vin la sânu-mi.” (*Iubind în taină...*) Înțeles astfel, erosul nu înseamnă o febră malignă, ci o dorință absolută, „o dorință care nu se poate împlini aici, pe care nimic nu o poate satisface, care respinge și alungă chiar tentația de a se împlini în lumea aceasta, pentru că nu vrea să îmbrățișeze altceva decât Totul. Este *depășirea nesfârșită*, înălțarea omului către Dumnezeuul său. Iar calea aceasta este *fără întoarcere*.”¹⁴ Însă Eminescu nu este un poet de fervoare religioasă și de aceea, sacralizează iubirea „în acord cu religia naturii”¹⁵, în care se refugiază după pierderea credinței. Natura duală a principiului erotic – uman și astral, terestru și cosmic – reinstituie astfel armonia ființă-univers, semnificând pătrunderea cuplului în spațiul paradisiac: „Îmbrățișați noi vom șede la tulpină,/ Fruntea-mi în foc pe-ai tăi sâni se înclină,/ Ce-alături cresc dulci și rotunzi ca și rodii -/ Stelele-n cer mișcă auritele zodii.” (*Éco*) În consonanță cu rotirea zodiilor, momentul intimității umane revelează natura mediatoare, de *daimon*, a erosului, așa cum reiese și din învățăturile bătrânei profete Diotima. Treptat, însă, misticismul intimității este relativizat și subminat de teoria romantică a dragostei ca *extaz dionisiac* și, în final, de doctrina naturalismului care transformă năzuința către ființa absolută în acea febră ce caracterizează împerecherea animalică și înmulțirea: „Ceru-ntinde sus senina-i pânzărie de azur,/ Ca cusută e cu stele tremurând de-aurul lor grele./ Când o-acopăr a lui aripi, când îl simte pe-a ei șele,/ Inocența-i sângerează, i se-ntunecă-mprejur.// Ține mult această dulce, amoroasă nerozie./ Al ei suflet se topește de-ntunericul molatec,/ Simte pare c-o pătrunde un piron roș de jeratec./ Ce-o omoară ș-o turbează, o-ndeliră ș-o sfâșie.” (*Antropomorfism*) Așadar, fenomenologia erosului eminescian urmează o coborâre și o degradare: din *extaz mistic*

---

¹³ Denis de Rougemont, *Iubirea și occidentul*, traducere și note de Ioana Feodorov, introducere de Virgil Cândea, București, Editura Univers, 2000, p. 82.

¹⁴ Idem, p. 67.

¹⁵ George Gană, *Melancolia lui Eminescu*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2002, p. 162.

devine tot mai mult dorință extrovertită, ardoare carnală, se animalizează și ajunge pur instinct sexual.

GEORGE COȘBUC. INTIMITATEA IDILICĂ

Lui George Coșbuc îi revine meritul de a revitaliza idilismul *primar* al înaintașilor săi și, mai mult de atât, de a-l purifica, de a-l reface în sensul original, ca spațiu deschis pentru sentimentele pure, naturale, lipsit de afectarea și văicăreala Văcăreștilor. Societatea idilică, în calitate de „versiune stilizată a unei părți dintr-o societate existentă”¹⁶, înscrie intimitatea în proiectul poetic de *estetizare a lumii*, al cărui scop primar este *estetizarea iubirii*. Din acest motiv, Andrei Bodiou consideră *codul eroticii* „secundar în raport cu estetismul cultivat programatic.”¹⁷ Poetul vehiculează modelul idilic de societate descris de Virgil Nemoianu ca „lume coerentă, în care extremele de ordin climatic, psihologic, social etc. sunt respinse”¹⁸, „unele emoții (extazul, disperarea, dinamismul creator) sau stări morale (eroismul, sfințenia, demonismul) sunt excluse”¹⁹. Asemenea atenuări pasionale argumentează programul estetic al poetului interesat de căutarea idealului absolut de frumusețe a lumii, în calea de mijloc sau *media de aur a lui Buddha*. Starea îndrăgostitului din *Numai una* e exemplară pentru „suferința moderată”²⁰, specifică idilei. Deși *amenințarea* și *revolta* tânărului par a fi *absolute*, ele sunt, de fapt, „expresia unei furii naive, amplificate până la evocarea posibilei opoziții a «împăratului»». Absolută nu e însă nici *amenințarea* și nici *revolta*, ci iubirea, mai ales în momentele maxime ale furiei naive”²¹: „Ori este om, de sila cui/ Să-mi placă tot ce-i place lui!/ Așa om nici vlădica nu-i/ Și nu-i nici împăratul!/ Să-mi cânte lumea câte vrea,/ Mi-e dragă una și-i a mea:/ Decât să mă dezbar de ea,/ Mai bine-aprind tot satul!” În absența unui *cavalerism* românesc, George Coșbuc se simte mandatat să suplinească acest *gol*, „transpunând o experiență culturală de aiurea într-un mediu autohton”²². El transcrie psihologia secolului galant într-un spațiu bucolic, *cu lan și flori, doine și secerături*, prefăcând intimismul cavaleresc într-un „joc

---

¹⁶ Virgil Nemoianu, *Micro-Armonia. Dezvoltarea și utilizarea modelului idilic în literatură*, traducere de Manuela Cazan și Gabriela Gavril, Iași, Editura Polirom, 1996, p. 18.

¹⁷ Andrei Bodiou, *George Coșbuc-monografie*, Brașov, Editura Aula, 2002, p. 26.

¹⁸ Idem, p. 131.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Idem, p. 28.

²¹ Ibidem.

²² Petru Poantă, *Opera lui George Coșbuc*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2004, p. 68.

fățurit”, prin transformarea alcovului în pridvor și a curții palatului în mediu natural. Artificiul compozițional, recunoscut de Petru Poantă, face din poetul sfârșitului de veac al XIX-lea, întemeietorul „unei variante inedite a idilismului”, dar și „a versiunii naturale a *cavalerismului*.”²³

GEORGE BACOVIA. INTIMITATEA MACABRĂ

Plasarea cuplului de îndrăgostiți la umbra neantului și rafinarea erosului în maniera morbidului angrenează intimitatea bacoviană în jocul absurd al cosmicului care își joacă marionetele. Personajele erotice, solitare și alienate, funcționând doar aparent ca pereche a cuiva, își consumă senzualitatea într-un ceremonial agonic. Gestica erotică se precizează tot mai mult ca o paradare a morții într-o ambianță intimă amorfă, claustrantă, redusă la numitorul comun al macabrului. Decorul funebral, mirosul fetid și acordurile muzicale dizolvante sunt, în acest context, semne anulatorii ce marchează universul în care ființa își consumă sfârșitul: „Vibrau scânteii de vis...noian de negru,/ Carbonizat, amorul fumega-/ Parfum de pene arse, și ploua.../ Negru, numai noian de negru.” (*Negru, Plumb*); „O, nu mai cânta, harmonie pribeagă,/ Că plâng, și nu știu unde să mă duc./ În toamna care plânge pe-o veche modestie,/ Cu ploaia care curge în mahalaua bleagă,/ În noaptea asta-n care am devenit năuc.” (*Nocturnă, Scânteii galbene*) În aceste condiții, *discursul îndrăgostit* bacovian radicalizează formula *idealității goale* impuse de Hugo Friedrich. Ceea ce era pentru teoreticianul modernismului un tip special de idealitate, în care „țelul înălțării nu e numai îndepărtat, ci e și gol, este o idealitate fără conținut”²⁴, devine la poetul *amorului fumegând* o non-idealitate: odată cu disoluția cuplului, este anihilată și reprezentarea sa transcendentă. Poetul nu mai proiectează cuplul, într-o intimitate idealizată, ci procedând regresiv, îl deviază într-o intimitate mortiferă: „Carbonizat, amorul fumega.” (*Negru, Plumb*) În acest context, în care iubita este un „melodios înger thanatic”²⁵, erosul se apropie mai mult de moarte decât de extază pentru că așteptarea nu culminează cu apariția salvatoare a celuilalt, ci cu psalmodierea disperării: „Histerizate fecioare pale,/ La ferestre deschise, palpită.../ În amurguri roșii, nupțiale - / Stau pale, și nu se mai mărită.” (*Amurg de vară, Scânteii galbene*) Poetul *Plumbului* trasează astfel în cercul intoxicării erotice

²³ Petru Poantă, *Opera lui George Coșbuc*, p.68.

²⁴ Hugo Friedrich, *Structura liricii moderne de la mijlocul secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului al XX-lea*, traducere de Dieter Fuhrmann, prefață de Mircea Martin, București, Editura Univers, 1998, p. 45.

²⁵ Gheorghe Grigurcu, *Bacovia un antisentimental*, Oradea, Editura Albatros, 1974, p. 32.

dialectica intimității căzute sau sortite căderii în neant. În rotirea amețitoare a existenței lipsite de reper transcendent, intimitatea se consumă în singurătate, pentru a culmina în nimicnicie: „Nimicnicia m-a prins pe stradă” (*Nervi de primăvară, Scânteii galbene*)

NINA CASSIAN. INTIMITATEA CEREBRALĂ

De Nina Cassian se ține ca umbra reproșul de a fi unul dintre condeierii aserviți literaturii oficiale, propagandistice. O altă imputare, mai agresivă și contestatară, este ancorarea lirismului în zonele glaciale ale **rațiunii**, primind din partea lui Eugen Simion titulatura (recunoscută de majoritatea criticilor literari) de „poetă a pasiunilor cerebralizate”²⁶. Că notează cu detașare dramele pasionale, anexând complemente conștiințe erosului, observă și Daniel Dimitriu în lucrarea cu titlu simbolic *Ares și Eros: „Bisturiul de platină cu care se încearcă chirurgia adevărului”*²⁷, luciditatea determină „o cenzură cerebrală care, în niciun caz, nu domolește impulsurile sentimentale, dar, cu siguranță, creează pentru ele o ambianță de puternică obiectivare”²⁸: „Eu știu că dimensiunea ta dă adevărata cunoaștere,/ așa cum în unele dup-amieze,/ când exuberanța luminii a trecut/ și seara ambiguă e încă departe,/ totu-i uimitor de precis și de curat,/ uimitor de intens și de nou.” (*Odă lucidității, Respirația oceanului*) Orgoliul lucidității face din Nina Cassian, mai degrabă o profesoară de amor, decât o îndrăgostită, poeta fiind capabilă să predea arta amorului, înscenându-l în toate ipostazele. Deși gramatica sentimentală a poeziei Ninei Cassian evocă toată gama de ipostaze ale intimității erotice, de la puritate și fidelitate la intensitatea pasională și chiotul de plăcere, la suferința simțurilor și nostalgia primei iubiri, niciuna dintre acestea nu domină într-un fel sau altul, poeta având aptitudini pentru toate, „mai puțin pentru iubirea spiritualizată”²⁹. Altfel spus, dialectica intimității este epuizată pe orizontală, dar nu și pe verticală: iubirea nu este trăită cu intensitate, ci analizată; jubilația simțurilor nu e savurată, ci disecată cu conștiinciozitate ca într-un *Studiu*: Am luat bucuria/ Și-am pus-o într-un vas transparent./ Durerea am luat-o/ Și-am pus-o într-un alt vas transparent./ Am luat neliniștea, obsesia,/ mânia și plictiseala de moarte/ și le-am pus în vase transparente:/ să le pot contempla și studia,/ rotund izolate-n cătușa lor străvezie,/ neatinsă de violența și intensitatea lor,/ să le cunosc și să le supun/

²⁶ Eugen Simion, *Orientări în literatura contemporană*, București, Editura pentru Literatură, 1965, p. 107.

²⁷ Daniel Dimitriu, *Ares și Eros*, Iași, Editura Junimea, 1978, p. 105.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Eugen Simion, *Orientări în literatura contemporană*, p. 108.

scrisului meu exact și necruțător.” Lirica Ninei Cassian nu cunoaște mistica pasiunii dar, în schimb, se complace în voluptatea exegezei acestei pasiuni, ceea ce presupune absența nevoii de confesiune și predispoziția spre sugestie.

ILEANA MĂLĂNCIOIU ȘI ANGELA MARINESCU. INTIMITATEA OBSESIONALĂ

Confesiunea se angajează în cazul poeteselor Ileana Mălăncioiu și Angela Marinescu „surugiu” unei euforii agonizante, unei erotici prăpăstioase subscrise *tipului libidinal obsesional* descris de Freud ca „predominarea Supra-eului care se separă de Eu sub o mare tensiune”³⁰. Ruptura, sfârșeala, singurătatea devin, în cazul lor, sub bagheta unui masochism aspru, semnele unei lirici torționare a disperării. Ileana Mălăncioiu *așteaptă smerită, să fie sfâșiată*, dezvoltând o senzualitate năpraznică ce culminează cu pângărirea corpului, care este după Georges Bataille „esența erotismului”: „Cu cât e mai mare frumusețea, cu atât e mai pângărirea mai adâncă”³¹: „Calule cu botu-n sus,/ calule cu pielea scrisă/ cu vechi cântece de moarte,/ nu mă mai târî prin pietre ...”(Peste zona interzisă) În viziunea lui Eugen Negrici, poeta este „o preteasă a morții”, poemele sale constituind „prima noastră mitologie a morții”³². De câte ori poetizează o nuntă, aceasta este o unire în moarte. Trupul mirilor se devitalizează, chipul lor capătă trăsături ascetice, anunțând prin semnele neființei desprinderea de materie, de teluric: „de ce mă prinde frigul și de ce mă simt iubite/ că-ncepem să ne ducem în pământ”. Pletora intimității erotice se desăvârșește prin dezvoltarea unei pasiuni devorante pentru năluci și fantome, dorință ce tăinuiește „o tânjire cumplită de rusalcă, de ondină, de știmă nelumită”³³: „Întind o clipă mîna către coroana lui/ Și dau de gol și-ncep să mă cutremur/ Și îi șoptesc fără să vreau: vă rog,/ Lăsați-mă să vă ating veșmântul.// [...] Apoi începe și el să mă cheme,/ Pe numele mic, și mi-e frică să strig,/ Aurelian, împăratule, dă-mi mâna,/ Nu-mi pasă că lipsesc trei oase din ea.” (*Aurelian, împăratul*)

---

³⁰ Sigmund Freud, *Opere*. VI. *Studii de sexualitate*, traducere de Rodica Matei, București, Editura Trei, 2001, p. 234.

³¹ Georges Bataille, *Erotismul*, traducere de Dan Petrescu, București, Editura Nemira, 2005, p. 161.

³² Eugen Negrici, *Prefață la Ileana Mălăncioiu, Urcare la munte*, București, Editura Corint, 2007, p. X.

³³ Idem, p. VI.

„Cea mai bărbătoasă dintre poete”, Angela Marinescu este prima care visează să se masculinizeze, atrăgând din partea lui Al. Cistelean titlatura de „mascula Sapho”³⁴: „Sunt aproape bărbat,/ nu sunt un mascul. Am patru testicule;/ Două testicule în loc de plămâni, scăldate în sânge/ și două testicule invizibile în creier.” (*Fuga postmodernă XIV*) Numărându-se printre „aceia ce scuipează pe obiecte/ în chiar centrul obiectelor,/ ce scuipează pe poezie, pe literatură, pe artă,/ exact în centrul poeziei,/ al literaturii și al artei” (*Într-un anumit sens*), poeta dinamitează versul printr-un limbaj violent, anatomizează imaginarul prin invazia formelor corporale grotești, arcimbolești, traduce iubirea într-o fiziologie grotescă, o descompune în elemente pur chimice ori în stricte reacții glandulare: „Mâinile cu care iubesc/ sunt mâini de călău sau chirurg./ cu ele ridic un imn distrugerii./ păcatului altoit pe sfișietoarea minciună./ sunt mâini pe care le transform/ în instrumente de precizie maximă./ mâinile de pe creier.” (*Mâinile*); „amorul se plimbă pe străzi în carne și oase,/ cu carnea slăbită și cu oasele sfărâmate.” (*Fuga postmodernă XIX*)

EMIL BRUMARU. INTIMITATEA INFANTILĂ

S-a spus despre Emil Brumarul că revitalizează *le jeu d' amour de curte veche*, inaugurând o **partitură erotică a naivității**, a candorii, a neprihănirii și a inocenței jucate. Poetul se raportează parodic la întregul registru literar, în care Iubirea, scrisă cu majusculă, reprezintă o temă inepuizabilă, de o vechime imemorabilă și de o surprinzătoare complexitate: „Și vacile se baleză arare/ Pe ceea ce-a fost nobila-mi cărare.” (*Pamflet la acordeon*) Viziunea mitico-arhetipală tratată *à rebours* de poet discreditează metafizicul prin perturbarea ludică a intimității amoroase: o vază este „îndrăgostită de o catifea” în poemul *Înger*; „Roua/ Se plimbă cu șarpele boua” într-un *Cântec naiv*; în *Ravagiile alcoolismului* „chiparosul trist/ Iubea dulce-un ametist”; iar cișmeaua din *Elegie* „Trăiam împreună cu șopârle scurte/ fără să-i pese de insulte...”. Mai mult, trubadurul blagocestiv și pasional conjugă pe portativul corporalității notele lascive și voluptoase cu evlavie și pioșenia mistică: „raiul tău cel strâmt”, „ouăle de Paști”, „curul rozbombat și sfânt”, „sâni dumnezeiești”, „sacru tău lindic”, „țuguiul sfânt”, „celeste sperme”. Julius Evola lămurește convertirea senzațiilor voluptoase în extaze mistice prin felul cum, atunci când ele ating o intensitate înaltă, „pot decurge unul din altul sau unul și celălalt pot apărea în

---

³⁴ Al. Cistelean, *Al doilea top*, Brașov, Editura Aula, 2004, p. 132.

același timp.”³⁵ Mișcării de *în-omenire* a divinului, caracteristică creștinismului, îi corespunde la Emil Brumaru mișcarea inversă, de *în-dumnezeire* a umanului prin experimentarea orgasmului: „Și sufletele ni se-nclieie c-o dobândă/ De pofte adânci. Și mințile-n alaiul/ De fluturi fierb în crățiți: iată raiul.” (*Sonet domestic*) Sacralizarea sexualității, proprie curentelor dionisiaco-tantrice, se conjugă cu senzualizarea sacrului, prin transformarea divinității într-un mire pervers și deochiat: „Oh, Alah, cu ochii,/ Din cer, te-ar fute pe-un divan/ Cu arcuri de oțel ce-ți saltă/ Curul în slava lui înaltă.” (*Sonet 18*) Cu toate acestea, erotismul este „de-culpabilizat” la Emil Brumaru și încununat cu aureola inocenței care învăluie întregul univers, de la piperul rotund la sticlele cu oțet, de la zahărul cubic la borcanul cu dulceață, de la lingurile cristaline la cutiile cu cremă neagră pentru ghete, îngăduind pătrunderea în străvechea utopie: Arcadia, „o Arcadie moldavă, având în centru femeia, bucatele alese și *licorile fine*.”³⁶

MIRCEA CĂRTĂRESCU. INTIMITATEA SECUNDARĂ

Mircea Cărtărescu redescoperă adevărul contingent, concret și accesează rezervele inepuizabile de lirism ale cotidianului, satsisit fiind de excesul de ficțiune, frumusețe, puritate și perfecțiune al modernității. Iubita însăși nu mai este învăluită în alura unicității și eternității, ea devenind „o hiperrealitate cu zeci de miliarde de fețe”: „- știi cu ce semeni chiar în acest moment?/ - nu, cu ce?/ - semeni cu o femeie, cu o bucureșteancă, aproape că semeni cu aeroportul băneasa, căzut în desuetudine/ - pe bune? cineva mi-a mai spus că semăn cu statuia aviatorilor deci trebuie să fie ceva adevărat/ oricum, la linia nasului aduc mult cu muzeul antipa.” (*Aprinderea stelei absint*) Repusă în discuție, feminitatea este transferată din idealitate în referențialitate, ducând o existență textuală: „ce a mai rămas din noi, întrerupătorul meu dulce,/ femeie de șurubele și ebonită?/ mă-ntreb dacă ești acum fericită,/ dacă ai ros destule clavicule ca să fii fericită/ femeie de ebonită.” (*Obosit, rupt...*) *Comedia umană* se convertește într-o „comedie a textului”³⁷ prin suprimarea ingenuității și proclamarea ideii de ficțiune: „mi-e sete de tine, mi-e foame de tine, te caut, dar unde ești tu?/ la încheietura unui picior de lăcustă?/ în sclipirea unei bucați de fereastră?/ în tu, în dumneavoastră?/ în petala galben-ciclamen care coboară peste verzeala pistilului?/ în balele șontorogului? în ganglionii copilului?/ în cercelușul de pe balcon, din paharul de

³⁵ Julius Evola, op. cit., p. 166.

³⁶ Alexandru Mușina, Postfață la *Emil Brumaru, Poeme alese 1959-1998*, p. 184.

³⁷ Iulian Boldea, *Scriitori români contemporani*, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2002, p. 74.

înghețată?/ în lămâiul de lângă el, din găleată?/ în regina-noptii? în venele limbii? în nori? în mațe? în inimă?” (*Peștișorul de tablă, Monștri ai elegiei*) Noua formă de autenticitate, și anume cea textuală, condamnă ființa la imaginar. Raportul de forțe dintre trup și literă, modificat odată cu postmodernismul, stabilește regenta literarului asupra corporalului: „Pentru artist, femeia nu-i femeie/ ci mai curând ea seamănă-a bărbat/ căci harul lui abia atunci scânteie/ când de-un surâs se lasă fecundat./ Abia atunci gândirea lui adâncă/ rămâne grea, și plină e de rod/ când luntrea i se sparge ca de-o stâncă/ în țândări de al rochiei izvod./ Artistul e-a domniței lui mireasă/ și-n grele chinuri naște mintea sa;/ deși din carnea lui a fost să iasă,/ poemul e asemenea cu ea./ pătrunde, deci, din nou în al meu gând,/ să-ți nasc copii, ce n-or muri curând.” (*Sonet 20, Poeme de amor*) În veacul crepuscular în care toate miturile sunt sfărâmate, însăși feminitatea devine o stare de fapt percepută cu un ochi ludic și ironic. Declicul analogic și răceala impersonală a poetului îngăduie ca în gramatica feminității să încapă orice, de la „ochii albaștri ca două mercedesuri spălate proaspăt/ cu parbrizele înfulecând frunzișul roz de castani”, la „ceafa ta iritată mirosind a odicoane și pneu”, la „pulpa ta ... cu articulație fină de șaibă”, la părul tău ca „un zatopek alergând, în mână cu un cronometru lichid și căprui”. Este evident că din desfășurarea sistematică a feminității lipsește vanitatea selecției, discursul postmodern fiind neomogen, holografic. „La ușa acestui nou Babilon nu mai stă nimeni”³⁸, Radu G. Țeposu exprimă uriașa diversitate a postmodernismului, care, în ipostaza sa umană de **femeie-anarhetip**, vizează recuperarea omogenității, prin cumul și aglutinare.

Dialectica intimității în lirica românească prezintă, așadar, o suită de portrete critice ale poezilor văzuți din perspectiva sferei tematice a intimității. Este surprinsă, în succesiunea generațiilor literare, treptata estetizare și esențializare intelectualistă a intimității, ajunse prin Mircea Cărtărescu o *efigie* postmodernistă.

---

³⁸ Radu G. Țeposu, *Istoria tragică și grotescă a deceniului literar nouă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002, p. 47.

BIBLIOGRAFIE CRITICĂ ȘI TEORETICĂ SELECTIVĂ

1. *** *Istoria corpului. I. De la Renaștere la Secolul Luminilor*, coordonator Georges Vigarello, Traducere din limba franceză de Muguraș Constantinescu, Simona Manolache, Gina Puica, Giuliano Sfichi, București, Editura Art, 2008.
2. *** *Mihai Eminescu, poet național român. Istoria și anatomia unui mit cultural*, coordonator Ioana Bot, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001.
3. Ariés, Phillipe, *Omul în fața morții*, Traducere și note de Andrei Niculescu, București, Editura Meridiane, 1996.
4. Bachelard, Gaston, *Aerul și visele. Eseu despre imaginația mișcării*, Traducere de Angela Martin, București, Editura Univers, 1997.
5. Bachelard, Gaston, *Apa și visele. Eseu despre imaginația materiei*, Traducere de Irina Mavrodin, București, Editura Univers, 1995.
6. Bachelard, Gaston, *Pământul și reveriile odihnei*, Traducere de Irina Mavrodin, București, Editura Univers, 1999.
7. Bachelard, Gaston, *Psihanaliza focului*, Traducere de Ruxandra Munteanu, București, Editura Univers, 1989
8. Bădescu, Cezar-Paul, *Cazul Eminescu. Polemici, atitudini, reacții din presa anului 1998*, (antologie), București, Editura Paralela 45, 1999.
9. Bataille, Georges, *Erotismul*, traducere de Dan Petrescu, București, Editura Nemira, 2005.
10. Beauvoir, Simone De, *Al doilea sex*, vol. I, II, Traducere de Diana Crupenschi, București, Editura Univers, 2004.
11. Blaga, Lucian, *Trilogia culturii*, București, Editura Pentru Literatură Universală, 1969.
12. Bodiu, Andrei, *George Coșbuc. Monografie, antologie, receptare critică*, Brașov, Editura Aula, 2002.
13. Bodiu, Andrei, *Mircea Cărtărescu, monografie, antologie comentată, receptare critică*, Brașov, Editura Aula, 2000.
14. Boia, Lucian, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Editura Humanitas, 1997.
15. Boldea, Iulian, *Istoria didactică a poeziei românești*, Brașov, Editura Aula, 2005.
16. Boldea, Iulian, *Poeți români postmoderni*, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2006.

17. Boldea, Iulian, *Poezia clasică și romantică*, Brașov, Editura Aula, 2002
18. Boldea, Iulian, *Scriitori români contemporani*, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2002.
19. Boldea, Iulian, *Timp și temporalitate în opera lui Eminescu*, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2000.
20. Braga, Corin, *De la arhetip la anarhetip*, Iași, Editura Polirom, 2006.
21. Breton, David Le, *Antropologia corpului și modernitatea*, Traducere de Liliana Rusu, Chișinău, Editura Cartier, 2009.
22. Bruckner, Pascal; Finkielkraut, Alain, *Noua dezordine amoroasă*, Traducere de Luminița Brăileanu, București, Editura Nemira, 1995.
23. Buber, Martin, *Eu și tu*, Traducere și prefață de Ștefan Aug. Doinaș, București, Editura Humanitas, 1992.
24. Bulai, Ana; Stănciugelu, Irina, *Gen și reprezentare socială*, București, Editura Politeia, 2004.
25. Caillois, Roger, *Omul și sacrul*, Traducere Dan Petrescu, București, Editura Nemira, 2006.
26. Călin, Vera, *Alegoria și esențele. Structuri alegorice în literatura veche și nouă*, București, Editura pentru Literatură, 1999.
27. Călinescu, George, *Universul poeziei*, București, Editura Minerva, 1973.
28. Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Onești, Editura Aristarc, 1998.
29. Călinescu, George, *Opera lui Mihai Eminescu*, vol. I, II, III, Introducere de Eugen Simion, ediție îngrijită de Ileana Mihăilă, București, Editura Litera Internațional, 2003.
30. Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității: modernism, avangardă, decadență, kitsch, postmodernism*, București, Editura Univers, 1995.
31. Caraion, Ion, *Bacovia. Sfârșitul continuu*, București, Editura Cartea Românească, 1977.
32. Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Postfață de Paul Cornea, București, Editura Humanitas, 1999.
33. Cassirer, Ernst, *Eseu despre om*, Traducere de Constantin Cosman, București, Editura Humanitas, 1994.

34. Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Traducere de Daniel Nicolescu, Doina Uricariu, Olga Zaicik, Laurențiu Zoicaș, Irina Bojin, Victor-Dinu Vlădulescu, Ileana Cantuniari, Liana Repețeanu, Agnes Davidovici, Sanda Oprescu, București, Editura Artemis, 1993.
35. Cistelecan, Alexandru, *Al doilea top*, Brașov, Editura Aula, 2004.
36. Cistelecan, Alexandru, *Poezie și livresc*, București, Editura Cartea Românească, 1987.
37. Cistelecan, Alexandru, *Top-Ten (recenzii rapide)*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000.
38. Crăciun, Gheorghe, *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice*, Pitești, Editura Vlasie, 1994.
39. Creția, Petru, *Testamentul unui eminescolog*, București, Editura Humanitas, 1998.
40. Crohmălniceanu, Ovid S., *Pâinea noastră cea de toate zilele*, București, Editura Cartea Românească, 1981.
41. D'Hondt, Jacques, *Hegel și hegelianismul*, Traducere și studiu introductiv de Nicolae Râmbu, Iași, Editura Polirom, 1998.
42. Dan, Ilie, *Anton Pann- monografie*, București, Editura Albatros, 1989.
43. Delumeau, Jean, *Grădina desfătărilor. O istorie a paradisului*, Traducere din limba franceză de Horațiu Pepine, București, Editura Humanitas, 1997.
44. Dennett, Daniel C., *Tipuri mentale. O încercare de înțelegere a conștiinței*, Traducere de Hortensia Pârlog, București, Editura Humanitas, 1998.
45. Descartes, René, *Discurs asupra metodei de a călăuzi bine rațiunea și de a căuta adevărul în științe*, traducere și prefață de George I. Ghidu, București, Editura Mondero, 1999.
46. Dimitriu, Daniel, *Ares și Eros. Sinteze critice*, Iași, Editura Junimea, 1978.
47. Dimitriu, Daniel, *Bacovia după Bacovia*, Iași, Editura Junimea, 1998.
48. Dobrescu, Caius, *Mihai Eminescu - monografie*, Brașov, Editura Aula, 2004.
49. Doinaș, Ștefan Augustin, *Lectura poeziei*, București, Cartea Românească, 1980.
50. Doinaș, Ștefan Augustin, *Poeți români*, București, Editura Eminescu, 1999.
51. Eco, Umberto, *Istoria frumuseții*, Traducere din limba italiană de Oana Sălișteanu, București, Editura Rao, 2005.

52. Eliade, Mircea, *Yoga, nemurire și libertate*, Traducere de Walter Fotescu, București, Editura Humanitas, 1993.
53. Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană*, București, Editura Cartea Românească, 1985.
54. Evola, Julius, *Metafizica sexului*, cu un eseu introductiv de Fausto Antonini, traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 2002.
55. Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Timișoara, Editura Amarcord, 2001.
56. Fanache, Vasile, *Bacovia. Ruptura de utopia romantică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994.
57. Freud, Sigmund, *Dincolo de principiul plăcerii*, Traducere de George Purdea și Vasile Dem. Zamfirescu, București, Editura Jurnalul literar, 1992.
58. Freud, Sigmund, *Opere*, vol. VI. *Studii despre sexualitate*, Traducere de Rodica Matei, București, Editura Trei, 2002.
59. Friedrich, Hugo, *Structura liricii moderne, de la mijlocul secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului al XX-lea*, Traducere de Dieter Fuhrmann, prefață de Mircea Martin, București, Editura Univers, 1998.
60. Frunză, Sandu, *Iubirea și transcendența*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1999.
61. Gană, George, *Melancolia lui Eminescu*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2002.
62. Gourmont, Remy De, *Fizica dragostei*, Traducere de Ani Bobocea, Iași, Institutul European, 1997.
63. Grice, Julia, *Secretele atracției feminine*, Traducere de Anca Berbescu, București, Editura Orizonturi, 1998.
64. Grigurcu, Gheorghe, *Teritoriu liric*, București, Editura Eminescu, 1972.
65. Grigurcu, Gheorghe, *Bacovia, un antisentimental*, Oradea, Editura Albatros, 1974.
66. Grigurcu, Gheorghe, *Opinii în genere inconfortabile*, Cluj-Napoca, Editura Grinta, 2006.
67. Grunberg, Laura, *(R)evoluții în sociologia feministă. Repere teoretice, contexte românești*, Iași, Editura Polirom, 2003.
68. Guesné, Jeanne, *Corpul spiritual sau al șaptelea simț*, Traducere de Rodica Chiriacescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

69. Habra, Georges, *Iubire și senzualitate*, Traducere de Dora Mezdrea, București, Editura Anastasia, 1994.
70. Hegel, Georg Wilhelm Friedrich, *Fenomenologia spiritului*, Traducere Virgil Bogdan, București, Editura Iri, 1995.
71. Hocke, Gustav Rene, *Manierismul în literatură*, București, Editura Univers, 1998.
72. Hutcheon, Linda, *Poetica postmodernismului*, Traducere de Dan Popescu, Editura Univers, București, 2002.
73. Ilie, Rodica, *Emil Brumaru. Monografie*, Brașov, Editura Aula, 2009.
74. Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii române în secolul XVIII*, II, București, Editura Didactică și Pedagogică 1969.
75. Iorgulescu, Mircea, *Ceara și sigiliul*, București, Editura Cartea Românească, 1982.
76. Jung, Carl Gustav, *Amintiri, vise, reflecții*, consemnate și editate de Aniela Jaffé, traducere și notă de Daniela Ștefănescu, București, Editura Humanitas, 1996.
77. Jung, Carl Gustav, *Imaginea omului și imaginea lui Dumnezeu*, Traducere de Maria-Magdalena Angheliescu, București, Editura Teora, 1997.
78. Jung, Carl Gustav, *În lumea arhetipurilor*, Traducere din limba germană, prefață, comentarii și note de Vasile Dem. Zamfirescu, București, Editura Jurnal Literar, 1994.
79. Jung, Carl Gustav, *Opere complete, I. Arhetipurile și inconștientul colectiv*, Traducere de Dana Verescu și Vasile Dem. Zamfirescu, București, Editura Trei, 2003.
80. Jung, Carl Gustav, *Opere complete. Psihologie și alchimie*, vol. XII, Traducere de Carmen Oniți și Maria Magdalena Angheliescu, București, Editura Teora, 1998.
81. Kant, Immanuel, *Critica rațiunii pure*, traducere N. Bagdasar, Elena Moisuc, București, Editura Științifică, 1969.
82. Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Postfață de Gh. Vlăduțescu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.
83. Lalo, Charles, *Frumusețea și instinctul sexual*, Traducere de Eugen Pârvulescu, Timișoara, Editura Excelsior, 2001.
84. Laqueur, Thomas, *Corpul și sexul de la greci la Freud*, Traducere de Narcis Zărnescu, București, Editura Humanitas, 1998.
85. Lassus, Rene De, *Descoperirea sinelui*, traducere de Traian Necsa, București, Editura Teora, 1999.

86. Leleu, Gérard, *Cum să fim fericiți în cuplu. Intimitate, senzualitate și sexualitate*, Traducere de Valentin Protopopescu, București, Editura Trei, 2003.
87. Levinas, Emmanuel, *Între noi. Încercare de a-l gândi pe celălalt*, traducere de Ioan Petru Deac, București, Editura ALL, 2000.
88. Levinas, Emmanuel, *Totalitate și infinit. Eseu despre exterioritate*, Traducere, glosar și bibliografie de Marius Lazurca, postfață de Virgil Ciomoș, Iași, Editura Polirom, 1999.
89. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.
90. Marino, Adrian, *Dicționar de idei literare*, București, Editura Eminescu, 1973.
91. Marino, Adrian, *Modern, modernism, modernitate*, București, Editura pentru Literatura Universală, 1969.
92. Martin, Mircea, *Generație și creație*, Reșița, Editura Timpul, 2000.
93. Mihăilescu, Ștefan, *Din istoria feminismului românesc. Studiu și antologie de texte (1929-1948)*, Iași, Editura Polirom, 2006.
94. Miroiu, Mihaela, *Drumul către autonomie. Teorii politice feministe*, Iași, Editura Polirom, 2004.
95. Miroiu, Mihaela, *Gândul umbrei. Abordări feministe în filosofia contemporană*, Iași, Editura Polirom, 1995.
96. Negoïtescu, Ion, *Scriitori contemporani*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994.
97. Negoïtescu, Ion, *Scriitori români moderni*, București, Editura pentru Literatură, 1966.
98. Negrici, Eugen, *Iluziile literaturii române*, București, Editura Cartea Românească, 2008.
99. Negrici, Eugen, *Literatura română sub comunism. I. Proza, II. Poezia*, București, Editura Fundației Pro, 2003.
100. Negrici, Eugen, *Literatura română sub comunism*, București, Editura Fundației Pro, 2003.
101. Nemoianu, Virgil, *Îmblânzirea romantismului. Literatura europeană și epoca Biedermeier*, Traducerea Alina Florea, Sanda Aronescu, București, Editura Minerva, 1998.

102. Nemoianu, Virgil, *Micro-armonia. Dezvoltarea și utilizarea modelului idilic în literatură*, Traducere de Manuela Cazan și Gabriela Gavril, Iași, Editura Polirom, 1996.
103. Nemoianu, Virgil, *O teorie a secundarului*, Traducere de Livia Szász Câmpeanu, București, Editura Univers, 1997.
104. Ornea, Zigu, *Actualitatea clasicilor*, București, Editura Eminescu, 1985.
105. Ortega Y Gasset, José, *Omul și mulțimea*, Traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 2001.
106. Ortega Y Gasset, José, *Studii despre iubire*, Traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 2002.
107. Ovidiu, *Arta iubirii*, Deva, Editura Emia, 2002.
108. Papu, Edgar, *Evoluția și formele genului liric*, București, Editura Tineretului, 1968.
109. Papu, Edgar, *Poezia lui Eminescu*, Iași, Editura Junimea, 1979
110. Pârvulescu, Ioana, *În intimitatea secolului 19*, București, Editura Humanitas, 2005.
111. Paz, Octavio, *Dubla flacără. Dragoste și erotism*, Traducere Cornelia Rădulescu, București, Editura Humanitas, 2003.
112. Perian, Gheorghe, *A doua tradiție. Poezia naivă românească de la origini până la Anton Pann*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2003.
113. Perian, Gheorghe, *Scriitori români postmoderni*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996.
114. Petraș, Irina, *Despre feminitate, moarte și alte eternități*, București, Editura Ideea Europeană, 2006.
115. Petraș, Irina, *Feminitatea limbii române. Genoseanalise*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2002.
116. Petrescu, Em. Ioana, *Eminescu și mutațiile poeziei românești*, București, Editura Viitorul Românesc, 1998.
117. Petrescu, Em. Ioana, *Modele cosmologice și viziune poetică*, București, Editura Minerva, 1978.
118. Petrescu, Liviu, *Poetica postmodernismului*, Pitești, Editura Paralela 45, 1996.
119. Petroveanu, Mihail, *Traietorii lirice*, București, Editura Cartea Românească, 1974.

120. Piru, Alexandru, *Analize și critici literare*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1973.
121. Piru, Alexandru, *Istoria literaturii române de la început până azi*, București, Editura Univers, 1981.
122. Platon, *Dialoguri*, Traducere de Cezar Papacostea, București, Editura pentru Literatura Universală, 1968.
123. Pleșu, Andrei, *Despre îngeri*, București, Editura Humanitas, 2003.
124. Pleșu, Andrei, *Obscenitatea publică*, București, Editura Humanitas, 2004.
125. Poantă, Petru, *Modalități lirice contemporane*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1973.
126. Poantă, Petru, *Opera lui George Coșbuc*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2004.
127. Pop, Ion, *Jocul poeziei*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2006.
128. Puric, Dan, *Cine suntem?*, București, Editura Platytera, 2008.
129. Puric, Dan, *Despre Omul Frumos*, București, Editura Compania Dan Puric, 2009.
130. Quignard, Pascal, *Sexul și spaima*, Traducere de Nicolae Iliescu, București, Editura Univers, 2000.
131. Relgis, Eugen, *Istoria sexuală a omenirii*, București, Editura Pacifica, 1994.
132. Rougemont, Denis De *Iubirea și Occidentul*, Traducere și note de Ioana Feodorov, introducere de Virgil Câdea, București, Editura Univers, 2000.
133. Simion, Eugen, *Dimineața poezilor*, București, Editura Cartea Românească, 1980.
134. Simion, Eugen, *Orientări în literatura contemporană*, București, Editura Pentru Literatură, 1965.
135. Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, vol. I-IV, București, Editura Cartea Românească, 1974-1989.
136. Sora, Simona, *Regăsirea intimității*, București, Editura Cartea Românească, 2008.
137. Stekel, Wilhem, *Psihologia eroticii feminine*, Traducere de Georgeta Mitrea, București, Editura Trei, 1997.
138. Stekel, Wilhem, *Psihologia eroticii masculine*, Traducere de Georgeta Mitrea, București, Editura Trei, 1999.
139. Stendhal, *Despre dragoste*, București, Editura pentru Literatură Universală, 1968.
140. Streinu, Vladimir, *Poezie și poeți români*, București, Editura Minerva, 1983.
141. Streinu, Vladimir, *Versificația modernă. Studiu istoric și teoretic asupra versului liber*, București, Editura pentru Literatură, 1966.

142. Țeposu, Radu G., *Istoria tragică și grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, București, Editura Eminescu, 1993.
143. Todorov, Tzvetan, *Noi și ceilalți – despre diversitate*, Traducere de Alex. Vlad, Iași, Editura Institutul European, 1999.
144. Touraine, Alain, *Lumea femeilor*, Traducere de Magda Jeanrenaud, București, Editura Art, 2007.
145. Ulici, Laurențiu, *Literatura română contemporană*, București, Editura Eminescu, 1995.
146. Vianu, Tudor, *Scriitori români din secolul XX*, București, Editura Minerva, 1986.
147. Vianu, Tudor, *Studii de literatură română*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1965.
148. Zaharia-Filipaș, Elena, *Studii de literatură feminină*, București, Editura Paideia, 2004.